

[Bomholt.]

stand betyder i Virkeligheden Forfald og Tilbagegang. Hvor ofte har jeg ikke som Højskoleforstander staaet over for unge, der praktisk talt maa begynde paa bar Bund, fordi de ikke har haft Mulighed for at holde deres elementære Skolekundskaber i Live! Takket være Aviserne bevares Læsevnen saa nogenlunde godt, men Evnen til skriftlig Fremstilling er ringe, og Skoletidens Viden er praktisk talt sivet væk. Jeg regner ud fra mine Erfaringer med, at ca. 25 pCt. af Befolkningen staaar paa det Standpunkt. Det er noget, Lærerne kan tale med om: der sker en stadig Fordampningsproces i de unge Hoveder, og naar 18 Aars Alderen er naaet, er det meste fordampet. Det er store Pengemidler, der gennem Folkeskolen ofres forgæves, fordi det paabegyndte Arbejde ikke fortsættes, og Spørgsmaalet er, om vi har Raad til dette Spild.

I den store Skolekommission af 1919 var et Flertal af Socialdemokrater og Radikale inde paa den rette Tankegang: at Begrebet Folkeskole maa omfatte alle Aldersgrupper fra det 7de til det 18de Aar. Disse Aldersgrupper maa være underlagt en fælles Skolepligt og maa deltage i en sammenhængende Undervisning. Det er en psykologisk Nødvendighed. Hvis Linien brydes, hvis vi f. Eks. tillader, at der opstaaer et skoletomt Rum i de vanskelige Overgangs-aar, hvor de unges Selvdisciplin er ringest, vil det uvægerlig gaa ud over Befolkningens kulturelle Standard.

For det andet: Den Undervisning, der skal gives de unge, skal gives i nøje Tilknytning til det erhvervsmæssige Arbejde. Vi har Handelsskoler og tekniske Skoler, og der er mig bekendt ingen, der klager over, at de vordende Haandværkere er tvunget til at gaa i Skole. I Lov om Læringsforhold, § 12, hedder det: „Læremeisteren skal holde Lærlingen til paa forsvarlig Maade at deltage i den faglige Undervisning i en af de paa Stedet værende faglige Skoler.“ Der staaar *skal*. De 30 000—40 000 Elever, der besøger vore tekniske Skoler, er underkastet Skolepligt, og jeg har ikke hørt, at det har ført til uoverstigelige Vanskeligheder.

Nu gennemfører vi en Parallelskole til de tekniske Skoler, en teknisk Skole for ufaglærte, og her maa den samme Lov naturligt være gældende: det manuelle Arbejde i Fabrik og Butik og det teoretiske Arbejde i Skolen hører logisk sammen og kan ikke adskilles, hvis der skal være Mening i Tingene. Det manuelle og det teore-

tiske Arbejde hører sammen som de to Knive i en Saks. De unge, der arbejder i de interimistiske Erhverv, maa have Kendskab til de elementære Redskaber og Materialer, til de vigtigste Drivkræfter, Motorer, til Arbejdslivet i det hele, saaledes at de ser deres egen begrænsede Gerning i Lyset af en større Helhed.

Det vil efter min Mening være et Plus, om den tekniske Skole for Haandværkerlærlinge og den tekniske Skole for ufaglærte kommer til at ligne hinanden saa meget som muligt. Hvad der er naturligt obligatorisk i den ene Skoleafdeling, er ogsaa naturligt i den anden.

For en Ordens Skyld vil jeg tilføje, at det obligatoriske i denne Alder, hvor den anden Protestperiode som bekendt optræder, kun kan gælde en faglig Undervisning. Der kan med Rette stilles Krav om faglig Dygtiggørelse ogsaa paa teoretisk Omraade; men der kan ikke paa tilsvarende Maade stilles Krav, naar det gælder Livsanskuelse og personlige Problemer. Der er visse Værdier, der kun kan trives i Frihed, og jo mere centralt personlige de er, des mere nødvendig er Friheden. En Ungdomsskole, der har sit Tyngdepunkt i Fag som Litteratur og Historie, kan vanskeligt være obligatorisk. Hvis vi begynder en ensrettet Undervisning i Spørgsmaal, der vedrører Ideologien og personlig Anskuelse, forbyder vi os — havde jeg nær sagt — mod den hellige Aand her i Norden, i hvert Fald mod en aarhundredgammel nordisk Tradition, og det vilde utvivlsomt hævne sig.

De unge i Overgangsaaarene, i Lømmel- og Pubertetsalderen, er i Almindelighed saadan indstillet, at de ikke har megen Modtagelighed for direkte aandelig Paa-virkning. I Esbjerg-Skolen, den Forsøgs-skole, som er omtalt i Betænkningen, har vi forsøgt at holde enkelte Foredrag af saakaldt almenmenneskelig Karakter, men uden større Held, skønt vore Foredragsholdere var af første Kvalitet. De unge gad ikke høre paa det. Hvis en Lærer moraliserer, indtager Eleverne for en Sikkerheds Skyld det diametralt modsatte Standpunkt; de vil ikke risikere at blive shang-hajet. De skal interesseres i Tilknytning til haandgribelige Opgaver, til Fag og Fremtid. — Ja, der gives naturligvis Undtagelser, og for dem staaar den frie Aftenskole til Raadighed med alt, hvad Hjertet begærer. Det er jo ikke saaledes, at Ungdomsskolen skal gøre Aftenskolen overflødig, tværtimod.

For det tredje: Hvis ikke vi gør Skolen, der altsaa skal hvile paa et ganske nøgternt Grundlag, obligatorisk, vil den Trediedel